

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini

Cena Din 1.-

Štev. 260

V Ljubljani, ponedeljek 15. novembra 1937

Leto II.

Sporazum Anglije z Nemčijo in Italijo naj pripravi

Petdeset let miru v Evropi

London, 15. nov. o. Londonsko časopisje po-svečuje bližnjemu potovanju lorda Halifaxa v Ber-lin in njegovim razgovorom s Hitlerjem vso po-zornost. »Sunday Times« pravi, da je Anglija pri-pravljena iti v svojem popuščanju do nemških zahtev zelo daleč, samo da ustvari podlago za pri-jateljstvo z Nemčijo. Anglija je pripravljena po-zabiti na razliko med zmagovalci in premaganimi v svetovni vojni. To razlikovanje je v Nemčiji že ves čas vzbujalo razumljivo zagrenjenost. Anglija je tudi pripravljena ločiti ustavo ZN od versajske mirovne pogodbe, ki je ZD prav za prav ustano-vila ter potrditi vsako spremembo in preosnovno ZD, če bi to pomagalo, da postane Nemčija zvest član ZN. Vse to je Anglija pripravljena dopustiti, če bi Nemčija hotela skleniti sporazum za jamstvo miru v zahodni Evropi. Mir mora tu trajati vsaj 50 let. Potem bi Anglija Nemčiji ne delala težav za njena zakonita prizadevanja v vzhodni Evropi in v novih državah, ki so nastale v svetovni vojni.

Prav tako je Anglija pripravljena razgovarjati se o pogojih za prijateljstvo z Italijo, s katero pa sodelovanje ni mogoče, dokler misli Italija ogra-žati angleško pot po Sredozemskem morju.

Listi spravljajo potovanje lorda Halifaxa v Berlin v zvezo s prizadevanjem belgijskega kralja Leopolda.

London, 15. nov. Angleški zunanji minister Eden bo imel prve dni prihodnjega tedna važne posvete z lordom Halifaxom. Pri tej priliki bo lord Halifax dobil brez dvoma podrobna navodila za svoje razgovore v Berlinu. Vse kaže, da za-enkrat še ni ničesar določenega, kakšni naj bodo ti razgovori. Po mnenju angleških diplomatskih krogov pa ni treba pričakovati pravih pogajanj.

Posredovanje belgijskega kralja:

Za ustanovitev zveze štirih velesil

Bruselj, 15. nov. Belgijski kralj Leopold od-potuje jutri čez Ostende v London. Poleg drugih bo vladarja na tej poti spremljal tudi zunanji mi-nister Spaak. Ladjó, s katero bo vladar potoval čez Rokavski preliv, bosta spremljala dva oddelka belgijske in angleške vojne mornarice ter eska-drijla vojnih letal. V Doweru bo belgijskega vla-darja v imenu angleškega kralja Jurija sprejel vojvoda gloucesterski.

Londonski list »People« pravi, da bo kralj Leopold pri tem svojem obisku predlagal Angliji,

Zaenkrat gre samo za izmenjavo stališč, ki naj poučijo angleško vladó o točnem stališču nemške vlade do porečih mednarodnih vprašanj. Po drugi strani poudarjajo ti krogi, da iz diplomatskega stika med Rimom in Londonom še ne sledi obisk lorda Halifaxa ali ministra Edena v Rimu, kakor tudi ne potovanje grofa Ciana v London.

naj skliče sestanek držav, ki so podpisale lokarn-sko pogodbo. Temu sestanku bi predsedoval na kot nepristranska in nepolitična osebnost. Do tega sestanka lokarnskih držav, naj bi prišlo še pred božičem, če bodo razgovori med angleško, nemško, italijansko in francosko vladó dognali pogoje za tak sestanek. Te štiri države naj bi potem skle-nile tako zvano Zahodno zvezo štirih velesil, ki naj jamči Evropi mir za dolgo dobo. To bi bilo pač najlepše božično darilo za utrjeno in nemirno Evropo.

Novi japonski poslanik na našem dvoru napoveduje

Konec vojne s Kitajsko

Belgrad, 15. novembra. Novi japonski poslanik na našem dvoru Sokurihara je dal podrobne izjave o vtisih ob prihodu v Jugoslavijo o kitajsko-japon-skem sporu, kakor tudi o stališčih, ki so jih za-vzele velesile, posebno Sovjetska Rusija, Velika Britanija in Zedinjene države.

Vaš narod, je dejal poslanik, je naredil name-rtis delavnega in resnega ljudstva. Avdiencia pri Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu mi bo ostala v nepozabnem spominu. Najiskrenejše sem za-dovoljen z razgovorom, ki sem ga imel s predsed-nikom vlade dr. M. Stojadinovičem.

Glavni vzroki za spor s Kitajsko so bili: proti-japonsko vedenje vlade in vojske, ne pa naroda samega, zlasti nasprotovanju komunistov. Ti so že 10 let ovirali razvoj dobrih odnosov med drža-vama. Sprito tega naša vojaška intervencija na Kitajskem nima nobenega drugega namena, kakor to, da odstrani te elemente in ustanovi trajni mir. Mi želimo, da pojde kitajski narod z nami. S se-

dano vojno si Japonska noče zagotoviti kakšnih gospodarskih prednosti.

Ne pričakujem, je dejal poslanik, nastopa so-vjetske oborožene sile v tem sporu, ker imajo so-vjetji dovolj opravka s svojimi notranjopolitičnimi problemi. Poleg tega pa najbrž še niso priprav-ljeni na velik boj.

V zadnjih urah:

Španski komunisti zahtevajo vodstvo zase

Valencia, 15. novembra. o. Na včerajšnjem za-sedanju komunistične stranke je generalni tajnik Jose Diaz ostro napadel Largo Caballera in mu je očital, da se je narodnostno vprašanje pod njegovo vlado v Španiji zelo poslabšalo zaradi njegove zmo-

S protikomunistično zvezo, v kateri sodelujeta Nemčija in Italija, želimo braniti svoje koristi proti Kominterni. Ta pakt ima docela obrambni značaj. Naše tri države ne sestavljajo nikakega fašističnega bloka. Japonska ni fašistična država. Mi imamo svoj parlament.

Zdi se mi, da bo spor na Daljnem vzhodu v kratkem zaključen. Glavni dokaz za to je padee Sanghaja, ki je bil gospodarsko in finančno središče sedanje kitajske vlade. Težko bo pogajati se z vlado v Nankingu. Nikakor ne verujem v kak neposreden tuj nastop zaradi našega spora s Ki-tajsko.

te in pa zaradi zmote članov njegove vlade. To pa vse zaradi tega, ker v njegovi vladi ni bilo skupnosti in prave politike ljudske fronte. Caballe-rova vlada je kriva, da so imeli nacionalisti uspeh na jugu Španije, kjer so zavzeli Malago in zasedli ostale predele. Komunisti predlagajo, da bi se usta-novila španska proletarska stranka. Prepričani so, da bi z ljudskim glasovanjem po vsej Španiji bilo mogoče pokazati svetu, da so komunisti edini, ki imajo večino. Diaz predlaga, naj se anarhistične in socialistične delavske organizacije združijo z ljudsko fronto ter ustvarijo enotno politično organizacijo pod komunističnim vodstvom, toda brez nekdanjega voditelja španskega delavstva Caballera, ki je kljub temu, da je veljal za »španskega Lenina«, po mislje-nju komunistov izdal delavske koristi.

Predsednik republike prvič na bojišču

Madrid, 15. novembra. AA. Predsednik repu-blike je prisel v soboto v spremstvu ministrov Jirala, Prijeta in Negrina v Madrid. Pregledal je vse sektorje fronte, posebno pa postojanke pri Sieri in Henaresu. Na tej poti sta ga spremljala gene-rala Maja in Roja. Z daljnogledi so dali časa mo-trili nacionalistične postojanke. Včeraj dopoldne je predsednik s svojim spremstvom obiskal ranjence v delavski bolnišnici. Azana je obiskal tudi magi-strat, kjer je imel govor po radiu, v katerem je opo-zoril posebno na junaštvo madridskega prebival-stva. Azana je zelo pohvalil narodno vojsko, ki je sposobna za največje napore in bo branila ozemlje republike brez sleherne tuje pomoči.

Gibanje španskih nacionalistov

Pariz, 15. nov. AA. (Havas) Voditelji javne var-nosti so že nekaj dni opazovali delovanje skupine španskih monarhistov v Franciji. Ravnatelj javne varnosti je sedaj sestavil poročilo, v katerem pravi, da so španski monarhisti v Parizu in ob pirenejski meji zelo živahno delali za vzpostavitev monarhije v Španiji.

Katalonci za premirje

Bruselj, 15. novembra. V zvezi z bližnjim pri-hodom predsednika katalonske vlade Companysa v Belgijo, je delegacija katalonske vlade v Bruslju izjavila, da bo njegov prihod izključno zasebnega značaja. Companys bo obiskal svojega sina, kakor je to pred kratkim v ostalem že sam izjavil. Dele-gacija zaradi tega želi, da se za časa njegovega obiska, o katerem še ni znano, koliko časa bo tra-jal, spoštuje incognito predsednika ter poudarja, da si to želi tudi on sam. Z druge strani pa prihajajo vesti, po katerih prihaja Companys v Bruselj v zvezi s pogajanjmi za premirje v Španiji. Tega si pa že predvsem Katalonci, ki ne marajo, da bi njih-ova dežela postala plen vojne. Njihov glavni cilj je, doseči avtonomijo za katalonski narod.

Belgrad, 15. novembra. m. V Obrtnem domu so imeli včeraj upokojujenci svojo tretjo konfe-rencio, na kateri je bilo na dnevnem redu tudi vprašanje ustanovitve posebnega združenja dr-žavnih upokojujencev iz vse države. Ustanovni ob-čni zbor tega združenja bo v najkrajšem času. Tedaj bodo upokojujenci preko pristojnih mest zahtevali povišanje svojih prejemkov.

Romunske politične zmede:

Novo vlado bo sestavil - Tataresco

Bukarešta, 15. novembra. m. Sinoči je bil predsednik vlade v ostavki Tataresco sprejet v avdienci pri kralju Karlu. Tatarescu je po tej avdienci častnikarjev dejal, da je odstopil, da je kralj odstop sprejel in da mu je znova poveril mandat za sestavo vlade na širši podlagi. Ta mandat je Tatarescu sprejel in se nadeja, da mu bo sedaj uspelo sestaviti novo vlado v najkrajšem času. Politični krogi zatrjujejo, da bodo v novi vladi verjetno tudi Bratianu, bivši minister Ju-nianu, predsednik radikalne zaraniščične stranke. Junianu je bil pred nekaj leti eden voditeljev le-vičarske narodne zaraniščične stranke, pozneje pa je iz te stranke izstopil in ustanovil novo. Pravi-jo, da bo v novi vladi Junianu podpredsednik. Le-vičarska narodna zaraniščična stranka je snoči iz-

dala poročilo, v katerem izjavlja, da njeni poslanci ne bodo sodelovali na današnjem začetku novega zasedanja romunskega parlamenta, ravno tako pa tudi ne pri poznejših skupščinskih sejah. Narodno zaraniščična stranka stoji na stališču, da je rok skupščinskega zasedanja že potekel in da se zato skupščina ne more sestati.

Po včerajšnji avdienci je vodja narodne za-raniščične stranke Mihalake, ki ga označijo kot le-vičarja, potem ko je kralju vrnil mandat za sestavo nove vlade, izjavil, da je njegova stranka enotna in solidna in da je vedno na razpolago kralju. Pri-pravljena da je storiti vse, kar bi bilo v korist države in prestola.

Nova romunska vlada bo verjetno sestavljena že danes dopoldne.

Minister dr. Krek poroča o politiki

Ljubljana, 15. nov. AA. Minister dr. Miha Krek je bil v petek, soboto in nedeljo v Sloveniji. V teh dneh je imel več shodov, in sicer v petek shod zaupnikov JRZ v Kranju, v nedeljo dopoldne zbor okrajnih zaupnikov JRZ za okraj Ljubljana-okoli-cka, popoldne pa zbor zaupnikov JRZ za radovljjski okraj. Na vseh teh sestankih je minister poročal o splošnem političnem položaju, posebno še o zad-njih vnanje in notranjopolitičnih dogodkih in žel za svoja izvajanja soglasna odobranja vseh stran-kinih funkcionarjev in njenih članov. Povsod je bila s polnim soglasjem in velikim navdušenjem

izrečena zaupnica vodstvu stranke, posebno pred-sedniku banovinskega odbora JRZ, notranjemu mi-nistru dr. Antonu Korošcu.

Svoje bivanje je minister dr. Krek porabil tudi za to, da je članom Slovenskega katoliškega akademskega staleštva podal še poprej dogovor-jeno predavanje in poročilo o našem javnem živ-ljenju. Predavanje je privabilo toliko število stare-šin, kakor jih že nekaj let ni bilo pri nobeni pri-reditvi. Vsi starešine so bili ministru-tovarišu iskreno hvaležni za njegovo pozornost in njegov prvovrstni izrpní in jasni referat.

cjančič diplomu. Dalje je dobil Oskar Kocjančič diplomu za sledeče v Zagrebu odklonjene slike: »V nedeljo popoldne«, »Trio«, »Sanjarenje« in »Poljske rože«; Ante Kornič pa: srebrno kolajno za sliko »Procesija« in diplomu za slike: »Akte«, »Kapela« in »Zimska idila«. Uspeh je lep in prepričljiv.

Vesti iz Belgrada

Sarajevo, 15. novembra. m. Na včerajšnjem delavskem občnem zboru so zastopniki posamez-nih gospodarskih panog podali svoja poročila, iz katerih je razvidno med drugim tudi to, da je bilo letos zaposlenih v gozdni industriji rekord-no število delavcev in da so se delavske mezde povečale v Bosni za 7,5 odstotka.

Belgrad, 15. novembra. m. Včeraj so imeli tu sestanek zastopniki mesarjev iz vse države. Na sestanku so razpravljali o svojih stauovskih stvareh. Sprejeli so tudi resolucijo, ki jo bodo poslali na pristojna mesta.

Mednarodna razstava v Luzernu

Ljubljana, 15. nov.

Pretekli mesec je bila tudi v Luzernu v Švici velika mednarodna razstava umetne fotografije, na katero je bilo vposlanih nič manj kakor 22.000 slik. Komisije, ki so pregledovale te slike, so imele obilo dela, da so izbrale dobro dvajsetino slik za razstavo. Za nagrade je bilo razdeljenih 20 sre-brnih kolajn in večje število diplom. Med drugimi je prejel srebrno kolajno in diplomu gosp. Ante Kornič iz Ljubljane, enako tudi Peter Kocjančič, a Oskar Kocjančič je prejel diplomu. Zanimivo je ob tej priliki pribiti dejstvo, da so bile v Luzernu odklikovane prav tiste slike, ki jih je komisija za razstavo v Zagrebu odklonila kot malovredne ter jih razstavi sploh pripustila ni. Take slike so: »Valček za tebe« (P. Kocjančič, srebrna kolajna), »Procesija«, »Benetke«, »Po cvetočem polju« in »Iz moje domovine«, za katere je dobil P. Ko-

Vesti 15. novembra

Kongresa poljskih trgovcev se udeležuje nad-4000 zastopnikov iz vse države, ki zahtevajo, naj se poljska domača trgovina razvija po liberalnih načelih. Glede zunanje trgovine pa naj vlada po-spešuje gradnjo brodovja in pristanišč.

Avstrijski zunanji tajnik dr. Schmidt bo v kratkem potoval v Rim na razgovore z grofom Ciano, kjer bo skušal doseči novih jamstev za avstrijsko neodvisnost.

Vse pave Zveze narodov, ki so se sprehajali okrog v parku ob novi palači v Zenevi, so neznani zločinci zastrupili z arzenikom. Zaradi tega je glavnemu tajniku ZN Avenolu hujše, kakor zaradi vseh vojn, ki jih ZN ni mogla preprečiti.

Londonska poslanska zbornica je odbila pred-log delavskih zastopnikov, naj bi sklenili zakon o polmesečnem plačnem dopustu delavstva.

Otroška paraliza je začela divjati na Danskem, kjer so pretekli teden ugotovili 10988 primerov te otroške kuge.

Možganska slinavka je začela ogražati zadnjo neznatno količino razuma gospoda Kra-Kra, o čem-er pričajo nerodnosti v današnjem »Jutru«.

400 nemških mornarjev z oklopnice »Deutsch-land«, ki je v italijanski vojni luki Gaeti, je včeraj prišlo v Rim na obisk.

Podivjani otroci komunističnih staršev so v francoskem mestu Roubaixu med političnim prer-kanjem ubili majhnega, a prepričanega svojega na-sprotnika, češ, da je »fašista«.

Boj proti konkordatu se začel tudi v Ro-muniji, kjer so pravoslavni izdali resolucijo, v kateri pravijo, da je konkordat sklenjen na škodo pravoslavne cerkve. Za tem bojem stoji, kakor tudi drugje, hitlerjevska propaganda.

Knjigo o Nemčiji piše glavni urednik »Popola di Italia« Virginio Gayda.

Veliko propagando proti Poljski je na povelje iz Moskve začel francoski in angleški levitarski tisk.

Pozdravljanje z dvignjeno roko je Judom v Nemčiji prepovedano, tako se glasi odkod berlin-skega pravosodnega ministrstva, in bodo Judje ka-znovani, če bodo pozdravljali po hitlerjevsko.

Bolgarski kralj Boris je s kraljico drugič obiskal pariško svetovno razstavo in si natančno ogledal zlasti paviljon iznajdb.

Bivši abesinski cesar živi siromašno, kakor poroča neki londonski list. Poročevalcu je izjavil, da nima nič dohodkov, marveč da pomalem živi od kapitala, ker je pri odhodu iz Abesinije mislil, da se s pomočjo ZN kmalu vrne in zato ni vzel veliko seboj.

Novo odredba za trgovino s kavo je izdala braziljska vlada. Vprašanje kave, njenega pride-lovanja in prodajanja je tudi eden izmed vzrokov, ki so privedli do državnega udara.

Urade judovske brzojavne agencije je zaprla policija v Bruslju, sklicujoč se na zakon o javni varnosti.

Ameriško gospodarstvo bo mogoče oživiti samo z znižanjem davkov. O tem je prepričan po-slanec O'Connor, ki je znižanje predlagal.

Italija ne misli odpovedati pogodbe s Sovjet-sko Rusijo iz leta 1933, kljub sovražnemu razpo-loženju, ki je zavladalo do Italije v Rusiji po pod-pisu protikomunistične pogodbe.

Umrl je odlični francoski politični voditelj Franklin Bouillon, ki je pripadal neodvisni radikal-ni stranki in je bil hud nasprotnik ljudske fronte ter komunizma.

Japonske bombe so v francoski četrti v San-gahaju ubile 16 ljudi, med njimi angleškega časnika Stephensa ter ranile francoskega časnika Bernarda Laurensa.

Skupno tujsko-prometno propagando bodo za-čele države Balkanske zveze, ki bodo v inozem-stvu ustanovljale tudi skupne potniške urade.

Odposlanstvo poljskih socialistov je sprejel v avdienci predsednik republike Moscicki.

Osebe varšavske opere je začelo stakvati za-radi preizkizh plač. Stavkajo 403 osebe.

Arabske demonstracije proti generalu Francu so bile pretekli teden v Tetuanu. Morali so nasto-piti vojaški oddelki, da so Arabe razgnali. Špan-ski krogi označujejo demonstracije kot delo levičarskih francoskih agentov.

Velike povodnji so bile te dni na severnem Madžarskem in na Slovaškem, kjer je veliko rek prestopilo bregove.

Za nove kardinale bo sv. oče na prihodnjem konzistoriju imenoval belgrajskega nuncija Herme-nigida Pelegrinetti, italijanskega nuncija msgr. Borgonzini Duca, msgr. Pizzarda ter msgr. Ger-lierja, francoskega primasa.

Glavni tajnik Kominterne Dimitrov ter član glavnega odbora Kominterne Manuilski, bosta kandidirala pri volitvah v sovjetsko poslansko zbornico, s čimer bo jasno dokazano, da je Ko-minternina isto, kakor sovjetska država, kar Sovjeti vedno zanikava.

Francoski letalec Codo je končal vse priprave za poskus rekordnega poleta iz Pariza v Južno Ameriko in čaka samo še ugodnega vremena.

Mussolinijev sin Bruno, o katerem so se raz-širile vesti, da je pri nekem letalskem napadu na Barcelono prišel v roke rdečih, se je včeraj vrnil v Rim z letalom, in se bo udeležil tekmom v bas-ketballu.

Bojkot japonskega blaga in mednarodni spo-razum za oboreževanje rdeče Španije zahteva fran-coska levčarska glavna delavska zveza in je v podporo tej zahtev priredila velike demonstracije v 20 večjih francoskih industrijskih središčih.

V sporu med republikanima Haitijem in San Domingom hočeta nasprotnika, da bi posredovala med njima vlada Združenih držav v družbi Mehike in Kube.

Vrhovni arabski odbor je izdal tajni poziv, v katerem napada angleško oblast ter vzpodbuja Arabe, naj vztrajajo in naj za nobeno ceno ne sodelujejo z Anglijo.

Več nemških kmetov je bilo zadnje čase are-tiranih, ker so dajali konjem ovsu in krmihi pra-šič z žitom, kar je po novih gospodarskih načelih generala Göringa strogo prepovedano.

Ljubljanski fotoklub prvi

V tekmovalju fotoklubov v San Franciscu vodi Ljubljana s 40 točkami

Ljubljana, 15. novembra.

Tekmovalje fotoklubov iz vseh delov sveta, ki ga prireja revija »Camera Craft« v San Franciscu, traja že enajst mesecev ter se približuje koncu. Dosedaj je bilo ocenjenih že enajst pošiljatev slik, preostane torej le še rezultat decembrskega tekmovalja. Med mnogostevilnimi udeleženci se je na vodilnem mestu pojavil ljubljanski fotoklub, ki je pobiral laurike za lauriko. Po skromnem začetku se je septembra povzpela Ljubljanski Fotoklub na drugo mesto, kajti v tem delu tekmovalja je odnesel vseh pet nagrad, ki so bile razpisane za tisti mesec. Že s tem je bila podana prava ocena kvalitete dela naših fotomaterjev, kajti vseh nagrad v enem kolu ni odnesel še noben drugi fotoklub. Ta prodorni uspeh je porinil Ljubljance na drugo mesto z eno točko razlike tik za ameriškim Deaborn Camera Clubom. Enako razmerje je ostalo po oktobrskem tekmovalju, dokler ni prišla sedaj vest, da so se Ljubljanci dvignili v novembrskem tekmovalju na prvo mesto z eno točko naskoka pred klubom, ki je do zadnjega stal na čelu tekmovalcev. Komisija, ki ocenjuje vposlana dela, je v začetku novembra prisodila Ljubljancu Petru Kocjančiču drugo nagrado, a četrto Marjanu Pfeiferju. S tem uspehom je ljubljanski Fotoklub zasedel

prvo mesto s 40 točkami, dočim mu Deaborn Camera Club sledi s točko razlike.

Če ne naglasimo nič drugega kakor to, da so Ljubljanci na tem velikem tekmovalju, kjer nastopajo imena najslavnejših fotomaterjev, zasedli največje, to je prvo mesto, lahko zopet potrdimo dejstvo, ki je postalo pravilo: da je Ljubljana tudi v fotografiji najmočnejša v državi ter njenega prvenstva ne morejo podreti niti nevoščljivi sosedje, ki na razstavljen prisojajo Ljubljancem le kako plaketo in papirnat diplom, med seboj si pa porazdele vse zlate in srebrne kolajne. Če bo Ljubljancem uspešno tudi v decembrskem tekmovalju odnesti toliko pik, da bodo svoje prvo mesto obdržali, potem bo prirajal v Ljubljano 1 m visok srebrni pokal, ki je določen za zmagovalca v tekmovalju v San Franciscu. Pokal sam za nas ne bo tako odlikovanje, kakor bo pa čast in ugled slovenskega naroda, ki o njem dosedaj v San Franciscu prav gotovo niso imeli pojma. Slovenska fotografija gre svojo pot navzgor in nosi v svet dokaz, česa smo Slovenci zmožni in kaj premore naš človek. To dejstvo bo stalo nespremenjeno tudi v primeru, da nam prvo mesto odide in zasebe Fotoklub le drugo mesto.

Vsekakor smo radovedni, kako se bo odločil boj v zadnjem tekmovalju.

Ljubljana za poplavlence

Ljubljana, 15. nov.

Banska uprava je po letošnjih vremenskih nesrečah s posebno okrožnico pozvala občine in druge ustanove, naj prispejajo na pomoč okrajem, ki so bili po letošnjih vremenskih uimah težko prizadeti. Temu pozivu se je odzvala tudi ljubljanska mestna občina in je pokrenila ustanovitev posebnega pomožnega odbora iz vrst meščanstva, društva in organizacij ter mestnega sveta in mestnega socialnega urada. Iz tega širšega odbora je bil ustanovljen ožji odbor, katerega naloga je bila, podrobno izvesti akcijo za zbiranje prispevkov.

Sklenjeno je bilo, naj se sestavi seznam zasebnikov, organizacij in pridobitnih krogov, ki bi mogli kaj prispevati; dalje, da se zainteresira novinarstvo ter da se izvede podporni akcija po cerkvah in šolah. Na podlagi teh sklepov se je pričela obširna akcija, ki so se je udeležili tudi nekateri mestni svetniki in mestni uradniki. Od-

bor je poslal raznim ljubljanskim pridobitnim krogom in organizacijam pisma s pojasnilom namena te akcije in s prošnjo za prispevek. Organizacije so prejele okrožnice, zasebniki pa so bili obveščeni, da jih bo obiskal pooblaščenec odbora. Vsem, ki so zbirali prispevke, so bila izdana posebna pooblastila.

Skoraj vsi, ki so bili naprošeni za pomoč v prispevkih, so se z razumevanjem odzvali. Akcija sicer še ni zaključena, pa je pokazala že lepe uspehe. Nekateri trdijo, da se prispevale tudi v blagu; tako so n. pr. darovali: kavo, perilo, obleko, nogavice itd. Ko bo akcija zaključena, bo mestna občina poslala zbrani denar in blago banki upravi, da bo mogla ta nuditi pomoč tistim, ki so jih letošnje vremenske nesreče tako nesrečno prizadele. Ljubljansko meščanstvo, ki ima vedno odprto srce za bedne in nesrečne, je tokrat pokazalo veliko razumevanje, kar mu je gotovo v čast in odliko.

Kollmannov gradič naprodaj

Ljubljana, 15. novembra.

Dne 12. junija 1932 je umrl v Ljubljani veletrgovec in hiš, posestnik Robert Kollmann, ki je v svoji oporoki ustanovil dve dobrodelni ustanovi: Ustanovo za ubožne slepce v Sloveniji, ki imajo domovinsko pravico v Sloveniji in Ustanovo za podpiranje ubožnih ljubljanskih trgovskih uslužbenec, ki niso svojega ubožstva sami zakrivali. Za obe ustanovi naj se v smislu oporoke porabi izkupiček zapustnikov vile pod Rožnikom s pripadajočim parkom ter parcelami, in sicer za vsako ustanovo polovico izkupička. Vrednost omenjenega volila je ocenjena na 1.562.067 din in bi po tem izračunu pripadalo vsaki ustanovi 828.302 din.

V smislu oporoke se morajo obe ustanovi imenovati Robert Kollmannovi ustanovi. Izkupiček za prodano posestev se mora naložiti v Mestni hranilnici ljubljanski, pravica podeljevanja ustanov pa pristojna mestnemu poglavarstvu v Ljubljani. V ta namen se smejo uporabiti vsako leto vse obresti. Upravi Kollmannovih ustanov predseduje ljubljanski mestni župan oziroma njegov namestnik, po enega člana pa delegirajo iz svoje srede občinska uprava ljubljanska in odbor Podpornega društva slepcev v Ljubljani in Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani. Če bi imenovana društva prenehala de-

lovati in če bi se povabila k sodelovanju v upravi odredila, naj pozove mestno poglavarstvo vse tri člane iz občinske uprave. Mestno poglavarstvo je prejelo od kraljevske banke uprave poziv, naj se izjavi, ali sprejme dolžnosti, ki mu jih nalaga pokojni Robert Kollmann v svoji oporoki. Mestni svet je na svoji seji dne 29. novembra 1933 sprejel na podlagi oporoke in ustanovnega pisma Roberta Kollmanna naloženo mu dolžnosti in poverjene mu pravice s pripombo, da jih bo vedno zvesto izpolnjeval in skrbel, da ostane ustanovna imovina vedno ohranjena.

Ker so vsi pogoji za realizacijo teh ustanov izpolnjeni, je ministrstvo prosvete z odlokom št. 5412 z dne 23. oktobra 1937 dovolilo v smislu zakona o ustanovah prodajo posestva Kollmannove ustanove, to je Kollmannovega gradiča s parkom in gospodarskimi poslopi. Mestno poglavarstvo ljubljansko bo sedaj izvršilo vse predpriprave za prodajo. Javna dražba tega posestva bo v začetku meseca januarja 1938. Vršila se bo dvojna dražba, in sicer za posamezne parcele po parcelacijskem načrtu in za celo posestvo kot gospodarsko enoto. Izključna cena je določena na 1.562.067 din, ki mora biti dosežena. Na ti dražbi interesente že danes opozarjamo.

Razne paragrafove zgodbe

Ljubljana, 15. novembra.

Gospod paragraf ima vedno dosti posla in je vsak dan močno zaposlen, da razpleta zamotane, hude in tudi lahke zadeve, ki pridejo pod njegovo zakrivljeno palico. O Jesenicah ima g. paragraf svoje posebno mnenje. Ni namreč meseca, da ne bi kak Jeseničan ali pa kaka Jesenica sedel na zatožni klopi zaradi nečistih, nečestitih in nemoralnih dejanj, ki meje že na razne perversnosti. Kaj je vzrok, da se je na Jesenicah tako razpaslo nemoralno življenje? Mogoče industrijski kapital? Mogoče so klimatične razmere take, da silijo ljudi v nemoralno življenje? Alpska klima pač je drugačna kot kraška, kjer žive zdravi, trdni in krepki ljudje. Tudi Gorenjska se drugače ponaša z izredno zdravim človeškim življenjem. Jesenec pa bi se skoraj kmalu prijel nečestit pridevek »sleglo nemoralce«. Prav izredno žalostna slika pa je pokazala petkova glavna obravnava pred malim kazenskim senatom. Mlado, z moderno kulturo oblikovano dekle je sedelo na zatožni klopi. Brhka deklina je s svojim kavalirjem na hodniku pred dvorano 79 lepo kadila papirsko, kakor kakva svetovna dama. Ni se dosti brigala za obravnavo. Ležerno je pričakovala, da stopi pred sodnike. Bila je obtožena zločinstva proti javni morali. Obravnava je bila tajna.

dela plombe. Ker je prav poceni in ga ljudje vsem priporočajo, mu nikdar ne zmanjka dela. Letos v avgustu je napravil v Zavrtniku pri Litiji posestniku Ivanu Janu 6 zlatih zob za nagrado 600 din, septembra posestniku Antonu Janu 5 zlatih kron za 600 din in septembra je tudi Ernestu Kolmanu plombaril zob in prejel za to delo 450 din.

Državni tožilec ga je obtožil prestopka zoper občne zdravje v smislu § 262-1 k. z., ker je zdravil bolnike za nagrado, ne da bi imel za to predpisane strokovne izobrazbe in oblastnega dovoljenja. Ernest Potrato ni prišel k obravnavi, ki jo je vodil kazenski sodnik-poedinec g. Fran Gorečan. Obravnaval je sodnik njegovo kazensko zadevo v njega odsotnosti, ker je bilo vabilo izkazano. Proti obtožnici je Potrato podal ugovor na apelacijsko sodišče, v katerem je navajal: »Ljudi nisem zdravil zaradi zoka. Izvrševal sem samo zobotehniške dela, za kar imam predpisano potrebno kvalifikacijo.« Apelacija pa je njegov ugovor zavrnila in odredila, da se obtožba dopusti. V preiskavi se je Potrato kratko zagovarjal:

»Priznam dejanje. Prišel sem v Zavrtnik in se nastanil pri Antonu Janu. Uredil sem si zobotehniški laboratorij. Anton Jan mi je poprej pisal v Skofjo Loko in me povabil, da naj pridem k njemu zobe popravljat.«

Sodnik je kot priči zaslišal Janeza Jana in Edvarda Kolmana, kateremu je plombaril 8 zob za 560 din. Potrato je klijentom pravil, da je med svetovno vojno v ruskem ujetništvu in da je tam Rusom plombaril in popravil zobe. V Rusiji kaže lahko dela te posele vsakdo, kdor je izučil zobotehniko, brez vsakega posebnega dovoljenja. Obravnava je bila preložena.

Po nesreči ustreljen

Tam v Lučinah, občina Trata se je 12. avgusta letos primerila čudna nesreča. Mladi Maks, posestnik sin, je spravil revolver, ki ga je bil prinesel njegov brat Jakob od vojakov in ki je doma umrl. Polavtomatsko pištolo znamke »Stev« je hotel prodati svojemu prijatelju Janezu Oblaku. Bila sta si najboljša prijatelja. Maks je držal pištolo s cevjo proti prijatelju in mu jo je hotel razkazovati. Nenadoma pa je počil strel. Kroglja se je zadržala v Janezov trebuh in mu v notranjosti popolnoma predrta drobovje, tako tenko črevo na 10 mestih, debelo na 2 in trebušno mreno na dveh. Reče je drugi dan umrl. Janez Oblak ga je še poprej lepo prijateljsko svaril: »Maks, pazi! Maks pa je prišil na petelina in bila je nesreča tu. Pred kazenskim sodnikom-poedinec g. Franom Gorečanom se je Maks v soboto zagovarjal zaradi zločina usmrtilive iz malomarnosti v smislu § 177-1 k. z. Bil je obsojen na 900 din denarni kazni, odnosno na 15 dni zapora, pogojno za 2 leti. Sodnik ga je očelovsko posvaril:

»Otrokom nož, revolver ali vžigalice, pa je nesreča tu! Nikdar več ne jemlji orožja v roke, pa boš srečen.«

Znamenit zobni padar pred tribunalom

Ernest Potrato, ki je bil 24. avgusta 1891 rojen v St. Vidu pri Lukovici, je znamenit zobni padar. Je samski, brezposelni zobotehnik. Nikdo ga ne sprejeti v službo, zato izvršuje na svojo roko, brez oblastnega dovoljenja razna zobotehniška in druga zdravniška dela. Stanuje sedaj v Skofji Loki. Pa hodi okrog po deželi in odpre začasnno v kaki vasi pri kakem posestniku svoj zobni atelje in takoj ima mnogo klijentov. Nekaterim popravlja zobe, drugim jih puli in

Zborovanje Koroških borcev v Celju

Ne pokopavajmo se sami!

Celje, 14. novembra.

Danes dopoldne so zborovali v Narodnem domu koroški borci. Predsednik krajevne organizacije Legije koroških borcev g. inž. Rudolf Dušan je pozdravil vse navzoče, posebno pa vladnega svetnika, častnega člana organizacije g. Lileka. V izbranih besedah je orisal važno nalogo, ki jo ima organizacija. Tajnik g. Rajhman se je v svojem poročilu spomnil pokojnega, aignega člana Ventusta Martina, ki je umrl meseca avgusta. Ker število koroških borcev številno narašča, je Legija dobila prostor za pisarno na Dečkovem trgu pri g. Muleju, kjer se dobe vsa pojasnila o organizaciji. G. Sadar je v kremenitih besedah poudaril zahtevo in pravico, da se prizna vsem borcem, ki so šli sami prostovoljno v boj za svobodo naše Koroške, tudi priznanje in da se jim daje prednost pri oddaji državnih, samoupravnih in zasebnih službah, kakor tudi

prednost zaposlitve pri javnih delih. Če se daje danes skoraj povsod prednost tistim, ki ravno poudarjajo, da so narodno zavednejši, a ničesar ne store razen z jezikom, tedaj imajo pravico do prednosti tem bolj borci, ki so branili naše meje, ki so se res žrtvovali prostovoljno za domovino. Interesi slovenskega naroda zahtevajo sistematično, smotno narodno delo ter organizacijo vseh tvornih sil. Prevrat Jugoslaviji ni prinesel strogo določenih mej, posebno prizadeta je Slovenija. Doba od prevrata do plebičasta se pogreza od dne do dne v večjo temo. Nevarnost je, da izginjejo tudi o njej domala vsi spomini, kakor so v popolni temi utonila cela stoletja slovenske zgodovine. Legija koroških borcev bo izdala posebno spominsko knjigo, v kateri naj bi sodelovali vsi borci s svojimi spomini s Koroške. Legija, oziroma Zveza legionarjev si je zastavila tudi socialno zaščito članov. Zato je nujno potrebno, da stopi v širšo javnost, da se pridružio krajevnim organizacijam vsa narodna društva, da jo predvsem podpre oblast sama. Pri nas se vse premalo uvideva potreba te organizacije. Če čitamo avstrijsko časopisje, če samo malo pogledamo onkraj naše meje, vidimo, da se vse premalo zavedamo svojih dolžnosti. V Guštanju so oskrnili celo spomenik mučenika Malgaja. Koroški borci, zbrani v Celju, to podlo delo z širšo javnostjo strogo obsojajo. Tujec, ki tako rad prihaja k nam, če čudi, kako to, da se sliki na ulicah toliko nemške govornice. Smo v svobodni državi! — to naj bi bil odgovor. So v Celju družine, v katerih stanovanjih visi na najodličnejšem mestu v sobi namesto križa Hitlerjeva slika, ob strani pa visita sliki sina in hčere, ki držita v pozdrav iztegnjeno roko. Legionarji, zbrani v Narodnem domu, apeliramo na vso zavedno slovensko javnost, da nas podpre pri upravičenih klicih in pozivih, da stojimo ponosno z narodnimi organizacijami za Legijo koroških borcev, ki hoče služiti našemu narodu. Ne samo, da Nemci v Avstriji smatrajo našo Koroško za svoj kulturni napredek, temveč sami Slovenci dajemo temu naziranju v veliki meri svojo podporo. Poglejmo samo v naše celjske knjižarne, naj bodo prav naše narodne ali nevtralne, kakšnih knjig vidimo največ v izložbah, nemških, včasih izključno teh, ali pa med 50 nemškimi dve slovenski in še stara dela. Poglejmo samo oglaševalne knjižarne, kakšne knjige ponujajo? V marsikateri družini v Celju, ki se prileta nacionalnim, prihaja več nemških revij in časopisov, nimajo pa niti enega slovenskega dnevnika, temveč samo za izgovor kak tednik. To so dejstva, ki jih lahko dokažemo. In če so upravičeno izdala resolucijo, v opomin vsem zavednim Slovincem vsa narodna društva v Mariboru, si Legija koroških borcev v Celju šteje v dolžnost, da v istem smislu opozori vse zavedne Slovence v Celju, da se bodo odzvali klicu in pozivu one organizacije, katerih člani so se borili za našo Koroško

rovi že postavljena v Ljubljani prisilna delavnica. Tu so leta 1873 ustanovili poseben oddelek za mlajše maletoletnike izpoln 18 let. Po svetovni vojni se je vselila v zavod bolnišnica za duševne bolezni, kar za vzgojo maletoletnikov ni bilo najprimernejše. Zato je banska uprava preselila zavod na veleposlovstvo v Ponočičah, ki ga je kupil leta 1928 olastni odbor. Lani pa se je zavod preselil v Ljubljano v popravljene prostore nekdanje žrebčarne.

Filmi

»Jaz in ti.« (Kino Ideal). Po nekaj dobrih filmih nam je kino Ideal to pot predložil slabega, tako slabega, da bi z njim lahko morda primerjali le še »Sole ljubezni«, ki jo je menda že pred desetimi leti vrtel nekdanji kino »Dvor«. »Jaz in ti« je operetno skrupulo židovskega duha, ki že po prirodi nima niti najmanjšega smisla za humor. Čudno, prav na Dunaju, kjer imajo ljudje radi dober dovtip, so židovski podjetniki, ki za to dunajsko šibko stran vedo, vzeli — v dobrem namenu — vse neslanosti in neumnosti v zakup. Zgodoba o očelih in sinovih je privlačna za lase in visi v zraku. Z »duhovitosm« nas mori debeli Wallburg, čigar edina dovtipnost je debelost. Neumnosti se v tem filmu vrste s pravo »filmsko brzino«. Skoraj izvršiti se ne morejo. Komaj si si opomogel od prve, te že udari druga po glavi. Ljudje odhajajo po predstavi napol oamamljeni od Bressartovih deklamacij, obupne Gutmannove glasbe, zanikne fotografije. To je film, ki je res le za ljudi močnih živcev in debele kože.

Ljubljana v nedeljo

V nedeljo ob pol 12 se je kljub dežju zbrala pred Glasbeno Matico lepa množica in bila navzoča ob odkritju spomenika Antonu Foersterju. Predsednik Glasbene Matic g. Vladimir Ravnihar je pozdravil predstavnike oblasti in kulturnih ustanov ter organizacij. Slovesnosti se je udeležil šef prosvetnega oddelka banske uprave g. dr. Lovro Šušnik, rektorja je zastopal vsučiliški profesor dr. Kelemina, ljubljanskega župana prof. Silvo Kranjec. Navzoči so bili nadalje upravnik ljubljanskega gledališča Oton Zupančič, podpredsednik kasacijskega sodišča dr. Mastnak, predsednik odvetniške zbornice dr. Zirovnik, za »Ljubljano« dr. Logar in predsednik Hubadove župe dr. Švigelj, številni Foersterjevi sorodniki in drugi odličniki. Po slavnostnem govoru, ki ga je imel stolni dekan dr. Kimovec, je naprosil dr. Ravnihar zastopnika ljubljanskega župana, naj prevzame Foersterjev spomenik v varstvo. Nato so položili ob spomeniku vence Oton Zupančič za Narodno gledališče, Puš za Prosvetno zvezo, msgr. V. Šteska za Cevlino društvo in Stanko Premrl za stolno cerkev in stolni zbor. Tako je dobil tudi naš največji glasbeni delavec svoje mesto med glasbeniki, ki so največ storili za razvoj naše glasbene samobitnosti.

Tudi Združenje brivcev, vasljarjev in kozmetikov je večeraj proslavilo 50 letnico svojega obstanka. Velika dvorana v Kazini je bila lepo urejena za veliko tekmovalje v friziranju in britju. Najprej so nastopile vavjence, ki so pokazale svojo sposobnost v železni in vodni ondulaciji. Za tem so se postavili pomočniki in pomočnice v isti stroki in končno so mojstri in mojstrice pokazali svojo umetnost. Na večer pa je 27 mojstrov, pomočnikov in vavjencev, med katerimi je bila celo ena vavjenka, pristopilo k veliki tekmi v brzem britju. Lepi proslavi in tekmi, katere so se udeležili tudi podpredsednik zbornice za TOI g. Ogrin in zastopnik mestne občine. Navzoči so bili tudi zastopniki tovariških Združenj iz Belgrade, Zagreba in drugod. Tekma je ponovno pokazala, da ta obiri pri nas redno napreduje in da zasleduje vse novosti v modi in svoji stroki v tujini.

Seja delegatov DZ

Ljubljana, 15. novembra.

V nedeljo dopoldne je bila plenarna seja delegatov Delavske zbornice v Ljubljani. Zborovanje so se udeležili vsi delegati razen enega. Najprej je predsednik gosp. Jakomin pozdravil zastopnika ministra za soc. politiko in komisarja zbornice ban. svetnika dr. Bogataja in zastopnika g. bana ban. svetnika dr. Karlina. Nato je orisal splošni položaj zbornice, ki se je v marsičem izboljšal, zlasti glede na vpljeno delavstvo. Tako so stopile v veljavo nove uredbe o minimalnih mezdah in o starostnem zavarovanju. Izpolnitev socialne nevarnosti in sklepanje velikega števila kolektivnih pogodb izboljšujejo položaj našega delavstva. Zal, nekatera podjetja nočejo držati pogodb, radi česar si mora delavstvo pomagati s tožbami in iskati pomoči v DZ. Zal, more pomagal DZ le obratnim zaupnikom in v primerih, kjer gre za načelno važne odločitve. V letošnjem letu je bilo v Sloveniji izvoljenih v 194 industrijskih in obrtniških obratih 79 obratnih zaupnikov, v 20 rudarskih in plavžarskih obratih pa 78 zaupnikov. Tajnik g. F. Uratnik je nato obširno poročal o položaju delavstva. O računskem zaključku za lansko leto je poročal blagajnik g. Bricej, predsednik finančnega

odбора g. Rozman pa je poročal o pregledu denarnega poslovanja in predlagal razrešnico. O novem proračunu za leto 1938 je razpravljal Edvard Rešek (JSZ). Proračun izkazuje 2.300.000 din izdatkov, dohodki pa se stekajo v glavnem od OUZD, trgovske bolniške blagajne in bratovske skladnice. Proračun je višji za 200.000 din od letošnjega. 1.200.000 bo porabljenih za odplačilo dolga Mestni hranilnici, ki obremenjuje palačo, s čimer bo znatna amortizacija. 300.000 din je določenih za eventuelne volitve v DZ. Po daljši debati je dal izjavo za JSZ g. Ljoič Zumer, ki je protestiral proti kršitvam avtonomije DZ in proti poskusom zaviranja njene delavnosti. Zahteval je, da se volitve, katere bi morale biti že lani in za katere je bilo že lani vse pripravljeno, čimprej razpišejo. Predlagal je, naj se vsem delegatom zbornice naloži obveznost, da bodo delali za DZ. Organizacija tega dela naj speli zbornica zlasti na podeželju ter naj se delegatom predpiše uradni dnevi na okrajnih glavarstvih, kjer naj bodo v pomoč delavstvu z nasveti in navodili. Po debati, ki se je dotaknila še podrobnih razmer v posameznih obratih in ukrenila tudi vse potrebno za zamenjavo hiše DZ v Celju, je bila plenarna seja zaključena.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Po stanju danes ob 7 zj.

Kraj	Barometar slo stanje	tempe- ratura v °C		relativna vlažnost v %	Veter (smer, jakost)	Pada- vine		
		na mrazu	na večju			mm	vrsta	
Ljubljana	764.0	1.8	4.2	88	10	N ₁	7.5	dež
Maribor	—	—	—	—	—	—	—	—
Zagreb	759.6	4.0	—	95	10	NE ₁	2.0	dež
Belgrad	763.0	1.0	—	70	8	SE ₁	—	—
Sarajevo	765.3	-5.0	—	95	6	0	—	—
Skoplje	764.0	-3.0	—	95	0	0	—	—
Split	762.3	-8.0	—	55	10	SE ₁	—	—
Kumbar	763.3	6.0	—	65	5	NNE ₁	—	—
Rab	759.7	7.0	—	80	10	S ₇	—	—

Priporočila Vremenska poročila od Bel-
grada naprej se nanašajo na prejšnji dan.

Vremenska napoved: večinoma oblačno ne-
stanovitno vreme.

V soboto jutraj večinoma oblačno in redka
megla, ob 9.15 se je megla močno zgostila in za
30 minut, nakar je ostala redka srednje visoka do
11.40, ob tem času je bilo skoraj popolnoma ja-
sno. Ob 11.50 so se pojavili visoki oblaki (Cirrus),
oblačnost se je močno spreminjala, od 16 dalje pa
je bilo popolnoma oblačno. Okrog 18 je pričelo
rahlo deževati in je v predvečerju rosilo do 22.
Padlo je 3.5 mm dežja. Včeraj je pričelo zgodaj
v jutru rahlo deževati, močnejše je deževalo od
10.15 do 13.30, popoldan ni bilo dežja. Ves dan
je bilo popolnoma oblačno.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 15. novembra: Leopold.
Torek, 16. novembra: Otmar.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčić,
Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta
20 in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

TEL. 27-30 **SLOGA**

Samo še par dni

Prekrasni velečim v naravnih barvah

»Ramona«

V glavnih vlogah: Loreta Young, Kent Taylor,

Don Ameche.

Nemški dialog

TEL. 21-24 **MATICA**

Epohalno filmsko delo iz zgodovine človeštva

VEST CLOVEŠTVA - Emile Zola

Paul Muni

Danes predstave samo ob 16. uri, obe večerni

predstavi odpadeta valed koncerta.

TEL. 22-21 **UNION**

Duhovita komedija v nemškem jeziku

Ljubezen na begu

V glavnih vlogah: Joan Crawford, Clark Gable

Mnogo razvedrila in prijeten smeh!

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Uprava Elitnega kina Matice obvešča, da je
danes predstava samo ob 16. uri, obe večerni
predstavi odpadeta zaradi koncerta.

Prosvetno društvo Trnovo. V sredo 17. no-
vembra ob 8 zvečer predavanje o svetovni raz-
stavi v Parizu. Predaval bo g. ravnatelj V. Zor.
Franciška prosveta v Ljubljani priredi v
torek, 16. t. m. ob 8 v franciški dvorani pre-
davanje: »Potovanje na svetovno razstavo v Parizu
(g. Vinko Zor).«

Odlikovanja. V soboto dopoldne je na mestnem
poglavarstvu v Ljubljani izročil mestni župan dr.
Juro Adlešič odlikovanja dr. Antonu Milavcu
predsedniku Pokojniškega zavoda v Ljubljani red
Jugoslovanske krone IV. stopnje, Ranku Vran-
čiču, direktorju Pokojniškega zavoda in pod-
direktorju Santiču Jerku red Jugoslovanske
krone V. stopnje. G. župan je čestital odlikovancem
s kratkim nagovorom, nakar se je županu v nji-
hovem imenu zahvalil dr. Milavec Anton.

Kat. akad. društva Danica, Zarja in Savica jav-
ljajo, da se vrši tretje predavanje iz ciklusa pre-
davanj danes, 15. nov. ob 8 v beli dvorani Uniona.
Predava g. prof. E. Koehek: »Kakšen naj bo boj
proti komunizmu?« Po predavanju debata. Vablje-
ni vsi!

J.K.A.D. javlja, da bo njen občni zbor v
torek, 16. nov. ob pol 3 v dvorani Akademškega
doma. Pozivamo članstvo, da se občnega zbora
udeležijo!

Predavanje Prirodoslovnega društva. V torek,
16. t. m. predava g. dr. Ljudevit Kušer o »Zidarih
in arhitektih v živalstvu«. Predavanje bo v preda-
valnici Mineraloškega inštituta na univerzi ob 18.1

Skladatelj prof. Matija Tomc bo samostojno
izvajal nekaj orgelskih točk na cerkvenem kon-
certu pevskega društva »Celjski zvon« v opatijski
cerkvi v nedeljo, dne 21. novembra ob treh po-
poldne, na kar občinstvo že sedaj opozarjamo.
Predprodaja vstopnic v Slomškovi tiskarni!

Koncert v proslavo
Antona Foersterja

Ljubljana, 15. novembra.

Drevi ob 20. je v veliki filharmonični dvorani
slavnostni koncert Glasbene Matice. Izvajala se bo-
do izključno le Anton Foersterjeva dela za mešani
zbor, klavir, alt-solo in za soli zbor in orkester.
Spored nocojšnjega koncerta je naslednji: Mešani
zbor Glasbene Matice ljubljanske zapoje pot uvod
tri Foersterjeve zbornice: Mogočno se dvigajo naše
gore; izredno krepak navdušujoč zbor. Ljubica, ki
je poleg Adamičevega zbora Smrt carja Samuela
prav za prav edina slovenska velika balada. Tretji
zbor je osmeroglasni zbor. Z glasnim šumom s ko-
ra na znano Jenkovo besedilo. Zatem nastopi gospa
Franja Bernot-Golobova, priznana odlična naša
koncertna in operna pevka. Podala bo Foersterjeve
samospoje tako, kakor jih pač zna samo ona.
Spremlja jo pianist prof. Lipovšek. Glavna točka
nocojšnjega koncerta pa je kantata Turki na Slevi-
vici za soli, zbor in orkester. Za letošnjo izvedbo
je napravil novo instrumentacijo popolnoma v
Foersterjevem duhu ravnatelj Mirko Polič. V par-
titura so poleg moškega, ženskega in mešanega
zbora tudi štirje solisti sopran, alt, tenor in bas,
ki pojo arije deloma samostojno, deloma v kvar-
tu in deloma s spremljevanjem zbora. Solisti so:
gdč. Poldka Zupanova, ga. Bernot-Golobova in gg.
Sladovljčev-Jolič in Petrovič. Veliko vlogo ima v

Ljubljanska drama:

G. Kadelburg: „Šimkovi“

Ljubljana, 15. novembra.

Po »Vozlu« in »Firmu« je to že tretja kome-
dija, ki gre preko našega odra.

»Šimkovi« se predvsem pozna, da jih je na-
pisal človek, ki do potankosti pozna oder, vse
njegove mahanacije, ki točno ve, kako učinkuje
v parterju beseda, povedana na oder. Kadelburg pa
je poleg tega še dober rutiner. V dolgi vrsti odr-
skih del, ki jih je napisal, si je pridobil v besedi,
dialogu in kompoziciji tako spretnost, da s svojo
okretnostjo stalno preseneča. — Domislek sledi
domisleku — nič zato, če nekateri niso na mestu
komična dogodivščina drugi, konflikt konfliktu in
nič ni čudnega, da v tej nepretrgani vrsti pridejo
na stvari, ki človeka pustijo hladnega, ali pa celo
negativno učinkujejo s svojo banalnostjo.

V komediji je več dogodkov. Vendar pa se
dejanje v glavnem vrtili okoli varuštva Šimkovih.
V to zadevo se nehoti vsi zapletejo. Družina Šimko-
vi, ki jo tvorijo Zofka, Rajko in Franci, je brez
staršev in trenutno tudi brez varuha. — Spretni
upravitelj Karlo Scampin si je našel novo žrtev
Antona Fajdiga. Anton Fajdigo prevzame varu-
štvo, toda proti vsemu pričakovanju Scampina se
razvije v dobrega in vestnega varuha, ki spozna
njegovo goljufivost in nesramnost ter ga odslovi.
— Razumljivo je, da se mora ob tako zaželenem
zaključku skleniti še nekaj porok.

Mariborčani : Gradčani 8½ : 3½

Vasja Pirc : Spielman ½ : ½ - Zanimiv šahovski dvoboj

Maribor, 14. novembra

Mariborski šahisti in prijatelji šaha so bili
danes več dan zaposleni. V spodnji kazinski dvo-
rani so vršili važno nalogo, morali so kibicirati pri
šahovskem dvoboju med Mariborskim šahovskim
klubom in klubom »Blau-Weiss« iz Gradca. Poleg
tega pa so imeli še redko priliko, da so videli
dvoboj dveh mednarodnih šahovskih zvezdnikov,
našega mojstra Vasja Pirca in bivšega prvaka
Avstrije Spielmana. MSK je imel s svojo pri-
reditvijo res srečo: ves dan je danes deževalo, pa
tako ljudem, ki se razumejo nekoliko na šah, ni
preostalo drugega, kakor da so šli kibicirat. Ka-
dar pa se je med temi vsemi neštejimi kibici zna-
šel nepristranski opazovalec, ki še ni inficiran od
šahovske bolezn, je moral začuden ugotoviti, da
je šah zavzel med Mariborčani res že epidemično
obliko.

Grški šahisti so se pripeljali jutraj malo
pred deveto uro s posebnim avtobusom. Da bi
imeli več korajže, so privedli s seboj tudi veliko
skupino kibicev, med katerimi so se odlikovale
nekateri prijazne prikazni nežnega spola. V spo-
dnji kazinski dvorani so jih sprejeli mariborski ša-
histi, dobrodošlico jim je pa izrekel predsednik
MSK ravnatelj Rudolf Golouh. Zahvalil se mu je
najstarejši igralec g. Weiss, ki je izročil Maribor-
skemu šahovskemu klubu častno darilo kluba
»Blau-Weiss« — lepo izdelan model znanega stol-

Komedija sama nima nobenega izrazito eti-
čnega poudarka. V njej sicer zmagava pravica in je
zadostno gledalcu, vendar pa vso komedijo pre-
veva tak humor in lahkotnost, da ni režiserju ni-
kjer mogoče, da bi se na nekaj naslonil in dal ko-
mediji izrazitejšo smer.

»Šimkovi« so polni realizma posameznih do-
godkov. Vsaka malenkost skuša biti realistična,
dogodek, okolje, besede, čustva. In to je poudaril
tudi režiser g. B. Stupica. Niz realističnih slik iz
življenja v smešni obliki, ki v svoji goloti vendar
vpije. Saj tudi slika mnogo pove, čeprav se daleč
ni življenja.

Šimkovi so gotovo mnogo pridobili, da so pre-
stavljeni v ljubljansko okolje. — Njih realizem je
s tem postal bližji in verjetnejši. — Se prav pose-
be na nam je vso stvar približal g. M. Sancin, ki
je igral Karla Scampina v primorskem dialektu. —
Čeprav bi kdo želel čistejšega in še izrazitejšega
dialekta, je vendar komedija s tem veliko pridobi-
la, če ne drugje, pa na aktualnosti.

Fajdigo je igral dobro g. J. Daneč, njegovo že-
no Agato pa ga. V. Juvanova. G. Jan je skušal v
dr. Zdravku Mrzlikarju izoblikovati svoj nov tip.
Zofka ga. S. Severjeva pa je bila nekoliko preveč
idealizirana, med tem ko je bil Martin Bavar g.
L. Potokarja preveč grob. — Zdi se, da bodo »Šim-
kovi« s svojim dogodkom vsaj nekaj časa razve-
seljevali Ljubljancane.

pa na graškem gradu. Nato je še obrazložil tajnik
MSK profesor Sila pravila igre, po katerih se
igra od 9 do 12 ter od 13 do 17, na koncu bosta
pa oba velemojstra Pirc in Spielmann nedokon-
čane partije ocenila. Vsak igralec mora narediti
na uro 18 potez. Igra se na 12 deskah, na 13. pa
se spoprime oba velemojstra.

Se pred napovedano uro so bile popoldne vse
partije zaključene. Spielmann in Pirc sta igrala,
kakor se za velemojstra spodobi — remis. Spiel-
mann je bil beli, otvoril je s kraljevim kmetom,
Pirc pa se je branil s sicilijansko obrambo. Sko-
raj štiri ure je trajal boj, Pirc je dosegel sicer
nekaj boljše pozicije, pozneje pa je Spielmann iz-
nežl in po 28 potezih sta se oba mojstra zedinila
na neodločeno. V dvoboju med obema kluboma pa
so bili doseženi sledeči rezultati: Od Mariborčanov
so zmagali Stupan, Mešiček, dr. Gabrovšek, Osta-
nek, inž. Prek, Kukovec, Slojnske, Sterniša. Ne-
odločeno je igral Bien. Od Gradčanov so dosegli
zmage Altman, Kandel in Singer. Končni rezul-
tat je bil 8 in pol proti tri in pol, kar je za
Mariborčane pač več kakor častno! »Blau-Weiss«
je namreč prvak Gradca in avstrijske Štajerske in
proti takemu nasprotniku doseči tako lep rezultat
je pač lepo! V znamenju lepe zmage so Mari-
borčani proslavili tudi zaključek dvoboja na ban-
ketu, katerega je priredil MSK graškim gostom ter
se jim je s tem oddolžil za svoječasn gostoljubljen
sprejem v Gradcu.

LNP na mrtvi straži

Ljubljana, 15. nov.

Neverjetno pusta je bila včerajšnja nedelja.
Mora je ležala nad mestom. Nekateri ljudje so se
»kurirali« doma na divanu od težkih posledic ži-
valne sobotne noči. Medicinski ples jih je ne-
usmiljeno prikoval na bolniško posteljo. Drugi so
preganjali dolgečas po gostilnah, v gledališču in
v kavarnah, kjer so se zagrebali v gore tujega
časopisja in umirali v »prazničnem razpoloženju«.

Tem je bilo še kolikor toliko lahko pri sre-
ker, so imeli težke žepa. Toda drugi, ki jih je bila
posušila že sobota (ali pa že sredi tedna), ti so
preživeli prave hadovske muke. Prehoditi so morali
dolgo vrsto Dantejevih infernalnih krogov. —
Morda bi jih bila za silo potolažila dva »deček«
priznane kisle nacionalne pižne, ki je doma na
Dolenjskem, morda bi jih črna kava, ki daje
vzhodnim modrijanom toliko vzpodbude za po-
globljeno razmišljanje, vsaj nekoliko uspavala —
morda bi jih bilo malo zamotilo kino: ali kaj, ko se
jih je kakor klop držala neizprosna suša, ki je
vse želje krepko držala na udi. Nikamor niso
mogli! Doma jim je bilo dolgčas, blizu »Kalin-
skega otoka« (pred pošto) ni bilo nič novega —
in dalje na zapadu tudi nič novega. Blodili so po
Aleksandrovi cesti kakor tiger v kletki: dolge ure

nepreravno gor in dol, gor in dol. Najbrž so se
včeraj tudi vojaki v vojašnicah kar sami od sebe
ponujali za »požarčence«, saj je bilo v »varoš«
bolj pusto kot za vojašniškimi zidovi. Kratki
poznajesenski dan je bil daljši kot najdaljši polet-
ni. Od jutra do večera se je vlekel, kakor cela
večnost. Ko se je spustil črni mrak, se je mar-
sikdo oddahnil, češ pa smo ga vendarle pretolkli.

Podzveza je včeraj stala na mrtvi straži. Klju-
bi so zaman čakali na »neprijatelja«. Tekmi Her-
mes in Reka ter Jadran proti Slovani sta bili od-
povedani — na splošno veselje nogometašev, ki
so dobili po dolgem času zopet prosto nedeljo in
si prihranili tekanje po blatnem in sneženem igri-
šču. In na splošno jezo podžigalec: niso se vedeli
kam dejati. Tem je bila včerajšnja nedelja naj-
daljša in najdolgočasnejša med vsemi. To so tar-
nali in se jezili (ali pa tudi ne, saj jim ni bilo
treba prezbati — občutiljivostim, seveda). Ves dan
je stal v znamenju SOS — ali še boljše, v zna-
menju, ki ga poznajo pomorščaki, kadar tone
ladja (prete se, wer sich kann!). Ljudje so se
reševali v družabne lokale.

Včeraj je bila odigrana samo ena tekma in
sicer med Svobodo ter Marsom, pa že dopoldne.
Na to prireditve je prišlo seveda prav malo ljudi.

Konec jesenskega liginega tekmovanja

Z včerajšnjo nedeljo je bil zaključen jesenski
del državnega nogometnega prvenstva. Na vrhu je
ostal zagrebški Hašk, čeprav je že izgledalo vsaj
dobrih pet minut na igrišču BSK, da bo slednjemu
je uspelo prehiteti zagrebške akademike. Ljublja-
na je BSKu temeljito pretresala mrežo in njena
zasluga je, da je ostal Hašk prvi. Ljubljana je na
predzadnjem mestu, vendar v goliferenci mnogo
boljša kot pa Jadransko, ki ima eno piko več. Da
Ljubljana ne bi izgubila taku nesrečno proti
BASKu, bi bila danes na 6. mestu.

Pregled tekem: Naša Ljubljana je pred skoraj
7000 gledalci pokazala Belgrajčanom, da je klub,
ki zna biti nevaren tudi na tujem igrišču, ne pa
samo doma. Po poročilih, ki so nam dosedaj na
razpolago, posnemamo, da Ljubljana niti ob stanju
5:0 ni bila tako slaba in da je imel BSK le veliko
srečo, da je realiziral vsako priliko. Toda ob tem
stanju Ljubljana ni klonila, pregrupirala je svoje
moštvo in odlično zaigrala. Pogledniku je pretresel
mrežo najprej Valjarevič, Vujadinovič, Podhraski,
Marjanovič in še enkrat Vujadinovič. Za Ljublja-
no pa so dali Janežič, dalje en avtogol Vukčević
in pa Slapar. Sodnik Veverka je bil po zagreb-
skih poročilih dober in objektiv. Sicer pa poča-
kajmo, kaj nam bodo povedali naši, ko pridejo
domov. Zaenkrat vemo le, da sta padla še dva
gola, ki ju pa sodnik ni priznal.

Predtekma med Haškom in Jadransko so je
končala z zmago Haška v razmerju 1:4 (0:2).
Tekma se je začela dobre pol ure kasneje, ker ni

nihče povedal češkemu sodniku Jerholu, kdaj je
tekma in kje je. Hašk je pokazal izredno lepo in
povezano igranje. Najboljši njegovi ljudje so bili
Zmara, Hitrec, Kacijan in Fink. Gole so dali:
Kacijan, Peričič dva in Hitrec. Za Jadransko pa je
rezultiral Sekulič. Češki sodnik g. Jerhol je bil
zelo strog in objektiv.

Jugoslavija je nastopila v Splitu proti Haj-
duku prvič kompletna. Igrali so Gjokič, Peričič,
Balok in Ječević. Moštvo je bilo trd oreh za Haj-
duka, toda rezultat je povsem realen; Hajduk se
tudi včeraj ni pokazal kot nekdanji borec in je
podoaba, da njegova kriza traja dalje. Gole so dali
Lemešič, Kraljič, Gjokič iz 30 m prostega strela
in Bročić. Gledalcev 3000; vreme bolj slabo. Sodnik
g. Mlinarič dober, občitajo mu le, da je oškodoval
Hajduka za enajstmetrovko, ki bi jo moral zaradi
roke Domorodskega prisoditi proti Jugoslaviji.

V Zagrebu na igrišču Gradjanskoga je deže-
valo ves čas. Deževalo je tudi golov. Devetkrat je
moral iti odlični golman BASKA Jakšić v mrežo ne
po svoji krivdi, ker je bilo vseh golov točno pla-
ciranih. Serijo golov je otvoril že v 4. minuti An-
tolkovič, nato Pleše, minuto kasneje zopet Antol-
kovič, Pleše, Pogacnik, Brozović, Antolkovič in
Ležnik. Za BASKA pa Spasojevič in Čobrič. Rezul-
tat 9:2 (5:1) je najvišji rezultat, ki je bil dosežen
v letošnji sezoni. Sodil je g. Ninković iz Kragujev-
ca ne preveč dobro in je oškodoval s svojo piščal-
ko obe stranki.

Do 7. marca 1938 bo ostala tablica takale:

Hašk	9	7	1	1	25:10	15
BSK	9	7	1	1	32:15	15
Gradjanski	9	4	2	3	28:14	10
Hajduk	9	3	4	2	19:19	10
Slavija	9	4	1	4	13:14	9
Jugoslavija	9	3	1	5	12:11	7
Bask	9	3	1	5	17:20	7
Jedinstvo	9	3	1	5	5:18	7
Ljubljana	9	2	2	5	10:20	6
Concordia	9	2	0	7	12:32	4

Od tu in tam

Na zagoneten način je včeraj umrla v Zagrebu
Slovenka Roža Lorbek, rodom iz Slovenjgradca.
Lorbekova je bila kratek čas nameščena pri ne-
kem Ondrušku kot otroška vzgojiteljica. Kmalu
pa je službo zapustila in odpotovala domov. V pa-
tek pa se je spet vrnila v Zagreb in oglaševala
v časopisju za službo. Preden pa je mogla nasto-
piti novo službo, jo je dohitela smrt. Lorbekova
je bila mirno in zelo solidno dekle, ki ni hodila
na nobene zabave. V soboto zvečer pa se je na-
enkrat odločila, da gre na zabavo. Ko se je okrog
polnoči spet vrnila, je svoji gospodinjki tožila, da
jo boli trebuh. Gospodinja je hotela poklicati
zdravnika, toda Lorbekova ni bila za to, izgovar-
jajoč se, da se je najbrž preveč najedla. Proti
jutru se je njeno stanje poslabšalo, da je mogel
zdravnik, katerega je gospodinja poklicala, bolnico
le pregledati in ugotoviti težko stanje. Še preden
so jo mogli prepeljati v bolnišnico, je Lorbekova
izdihnila. Zdravniki sumijo, da je bila Lorbekova
zastrupljena. Kako in po kom, pa bo ugotovila
policeja. Preiskava je otežena zaradi dejstva,
da se Lorbekova ni nikoli sestajala z moškimi,
odnosno ni imela svojega fanta.

V Belgradu so imeli izlikovanja Belega
orla z meči sklenili ustanoviti novo društvo po
zgledu nositeljev odlikovanja Karadjordjeve zve-
zde z meči. Pri ustanovnem obnem zboru je bil
v imenu vlade navzoč minister dr. Kujundžić. Novi
predsednik društva nosilec odlikovanja Belega
orla z meči je upokojeni general Spasoje Pešić,
a za podpredsednika polkovnik Pantelić. V krat-
kem bo sklican redni glavni občni zbor.

Belgrajska Delavska zbornica je imela svoj
redni letni občni zbor, na katerem so prišla v pre-
tres razna vprašanja, ki se tičejo socialne zakon-
daje, zlasti pa uredba o zavarovanju delavstva za
primer onemoglosti in smrti. K uredbi o zapira-
nju in odpiranju trgovin so pripomnili, da je v
nekaterih dolobah v opreki z obrtnim zakonom,
kajti trgovine ne smejo biti odprte več ur, kakor
pa jih maksimalno dopušta obrtni zakon. Danes
bodo sprejeli še proračun za prihodnje leto.

Preko 400 otrok se potopa po zagrebških uli-
cah in se preživlja s prodajanjem raznih stvari,
enako kakor do nedavnega v Ljubljani. Tudi v
Zagrebu se je začela policija zanimati za te za-
puščene otroke in jih spravljati v razna zavetišča.
Vprašanje je le, kam jih bodo vseh 400 spravili,
ker v mestu ni toliko otroških sirotišč in zavetišč.
Časopisje poudarja, da je mestna občina prva na
vrsti, na temu problemu posveti potrebno po-
zornost.

Za pobijanje nepismenosti med svojimi brati
zbirajo denar tudi v Ljubljani in ostali Sloveniji
bivajoči Hrvati. Do sedaj največjo zbirko so
Hrvatje zbrali med seboj v Ljubljani, in sicer
1800 din. Poleg teh večjih denarnih vsot, ki so
jih darovali ljubljanski Hrvati, pa se zbira denar
tudi s prodajo posebnih znakov »ABC«. Med kupci
teh znakov je tudi mnogo Slovencev, ki vedo ce-
niti prepotrebno kulturno delo, ki so si ga Hrvat-
je nadelali in ga skušajo tudi sami brez podpor
iz države blagajne dovršiti. Če ne v drugem,
bodo Hrvati vsaj na tem polju mogli pokazati
pravi uspeh združenega dela, ki zahteva ne samo
fizičnih žrtv, temveč tudi denarnih. Ljubljanski
Hrvatje pravijo, da je bila gornja zbirka prva in
da bodo do konca leta spravili skupaj še nekaj
več denarcev.

Najmlajšega deda v naši državi so odkrili v
Mladenovcu v Srbiji, namreč kmela Aleksandra
Djordjeviča, ki je star komaj 36 let. Djordjevič se
je oženil zelo mlad, enako je storil za njim tudi
njegov sin. Pred kratkim se je sinu rodil spet
sinček, ki ima tako 36 let »starega« starega očeta
ter okrog 60-letnega prastarega očeta.

Gosta, ki je poškodoval stensko slikarstvo v
kavarni, je kavarnar Jovan Ilić iz Platičeva osle-
pil. Svetislav Simić je sedel v družbi ekonomu
Živanoviča v kavarni. Precej dobro razpoložen je
dregnil v stol, da je ta odletel in poškodoval na-
novo preslikano steno. Kavarnar je zahteval od
Simića sto dinarjev za škodo, na kar je Simić v
začetku pristal, pozneje pa se je branil plačati,
češ da je preveč. Kavarnar je jezen pograbil lo-
nce s sodo in vse skupaj vrgel Simiću v obraz.
Pri tem je Simić izgubil vid.

Blagajno društva hrvatskih obrtnikov v Zagre-
bu je v soboto ponoči navrtal in izpraznil spretan
svodovec. Vlomilec se je moral zvečer skriti v
hiši in vloniti v društvene prostore takoj potem,
ko so iz pisarne odšli elektrotehniki, ki so sejali
in sestavljali neko resolucijo. Iz blagajne je sunil
71 jurjev. Za povratek pa si je izbral kratko, a
nevarno pot. Po vrvi, ki jo je prinesel s seboj, se
je spustil iz prvega nadstropja na ulico, vlomilsko
orodje je pa pustil v pisarni. Druge sledi pa za
seboj ni pustil nobene.

Spomenik velikemu romunskemu državniku
Ionu Bratianu so postavili v Bukarešti. Bratianu
je bil vodja liberalne stranke, ki je vodil državo
dolga leta, podobno srbskemu Pašiču. Zanimivo
je, da je Bratianu umrl isto leto kakor Pašič.
Spomenik, ki so ga sedaj postavili, je izdelal za-
grebski kipar, znani umetnik Ivan Meštrovič. Ro-
munski časopisje in javnost poudarja, da je Me-
štrovič

V višini 30.000 metrov

Znano je, da se je učenjak Piccard nameralval spustiti zopet v stratosfero že letos maja meseca, pa mu je zrakoplov zgorel in je plamen uničil vse dragocene priprave. Toda učenjak se ni dal ugnati. Takoj je začel proučevati drug načrt, še popolnejši in smeješi, ki naj bi ga spravil v višino 30.000 metrov.

Iz številnih podatkov, ki jih dobivajo razni znanstveni zavodi s posebnimi poskusnimi balončki, ki jih spuščajo v zrak, opremljene z raznimi merilnimi napravami za toploto, gostoto zraka itd., je profesor Piccard sestavil natančen načrt novega balona, ki naj bi ga nesel malo da ne v brezračje. Pri 30.000 metrih višine ima namreč bitje, ki jo doseže, že 99 odstotkov debeline zračne plasti pod seboj, oziroma samo še 1 odstotek nad seboj, kar pomeni velikansko razliko v pogledu na zvezdnata svetovja in na nebo sploh.

Zakaj je nebo modre barve

Če se mu posreči doseči nameravano višino, bo lahko občudoval neverjetne stvari. Nebo bo postalo 99-krat bolj temno, zato pa bo mogoče videti zvezde, ki so 100-krat manj svetle, kot najsvetlejša zvezda, ki jih vidimo z zemlje in svetle bleščeče zvezde, kakor tudi sonce, bodo sijale v popolnoma drugačni svetlobni barvi.

Kajti barve, kakor jih mi vidimo, so samo učinek zračne plasti. Sončna svetloba je namreč sestavljena iz svetlobnih valov različne dolžine. Modri svetlobni valovi so najkrajši in najmanj prodirljivi. Najmanjša ovira, kakor je na primer zrak, jih razprši na vse strani. Zato modri žarki razsvetljujejo vse nebo, ki se nam potem zdi modro.

Po daljavi pridejo za temi žarki rdeči žarki. Vidimo jih, kadar gledamo sonce, in to tem bolj jasno in izrazito, čim gostejše je ozračje, skozi katero prihajajo do nas; ker je na neposredni površini zemlje ozračje najgostejše, je sončni zaton tem lepši in bolj krvavo rdeč, čim debelejšo plast ozračja prodira, torej na morju ali na brezkončnih ravninah, pa tudi pri velikih zakajenih in zaprašenih mestih.

Iz stratosfere pa bo mogoče videti

sonce, kakršno je v resnici

to je modrozareča obla, bleščeča se v strahoviti, nepojmljivo čudoviti svetlobi sredi popolnoma črnega neba, posejanega z neskončno večjim številom zvezdnih luči in lučic, kot jih vidimo mi v najtemnejši in najjasnejši noči. Če samo zaradi tega edinstvenega razgleda bi bilo vredno povzpeti se v stratosfero.

Toda profesor Piccard hoče predvsem čim natančneje proučiti toliko opisovane, na v bistvu še skoraj popolnoma neznane

kozmične žarke

Čim več se je o njih govorilo, razpravljalo in pisalo, tem v večjo skrivnost so se potopili.

Glavno vprašanje je vprašanje njihovega izvora: odkod so, kaj jih povzroča? Kajti na noben doslej poznan način pridobivanja sile se učenjakom še ni posrečilo doseči silo kozmičnih žarkov. In vsak lahko ve, da je velikega pomena ne samo za znanstvena raziskavanja in odkritja bista sile, ali kakor pravijo energije, temveč tudi za tehnično in gospodarska vprašanja. N. pr. kolikoga pomena bi bilo odkritje sile in način njenega pridobivanja, ki bi zamenjala silo pare in elektrike, s tem upropastila petrolejska in premogovna podjetja ter vse sedanje obratovanje najrazličnejših tovarn na parni ali električni pogon poenostavila in obrnila na glavo.

Piccardov balon

Druge lastnosti stratosfere je sicer mogoče spoznati z raznimi aparati, ki jih privežejo na posebne balončke, kozmične žarke pa mora učenjak osebno »obiskati« v stratosferi, kjer jih zračna plast še ni nič izmalčila, ker zanje še nimajo potrebnih priprav in meril.

Balon, s katerim se misli Avgust Piccard spustiti na skrajno mejo ozračja, bo celih 66 m visok ter bo držal 113.000 kubičnih metrov. Kakor znano, je že l. 1932 dosegel 16.000 m; ker pa je »toplot« pri 30.000 metrih ista kot pri 16.000, t. j. 55 stopinj pod ničlo, kar so zmerili s poskusnimi (merilnimi, sondirnimi) balončki, mu to ne bo delalo posebnih težav v njegovi neprodušni zaprti krogli. Pač pa bo mnogo težavneje dobiti primerne zračne razmere za odhod in še težje urediti zopetno spuščanje na zemljo. Če bi namreč iz balona spustil preveč zraka, bi balon začel prehitro padati; če premalo, bi ga stratosferno sonce segrelo do take napetosti, da se ne bi hotel spustiti na zemljo, dokler ne bi sonce umaknilo svojo moč, t. j. ponoči. Vse to je profesor natančno proučil, treba mu je le še 3 milijone frankov, da bo sestavil balon, kakršnega je zamislil.

Nekdo je vprašal urednika, naj mu kaj svetuje o vrtnarstvu. Dobil je sledeči odgovor: »Da boste imeli veselje z vrtno, morate najprej imeti vrt, potem pa vrtnarja, ki bo vrtnaril mesto vas.«

Največja antilopa na svetu, ki so jo razstavili na letošnji lovski razstavi v Berlinu. Ustrelil jo je Anglež Bengt Berg na svojem zadnjem potovanju po angleško-egiptovskem Sudanu v Afriki. Angleži zelo ščitijo te živali, zato je za lov na antilope moral Bengt Berg dobiti dovoljenje celo od angleške vlade. Srečni lovec, ki ga vidimo tudi na sliki, je podaril ta izredni plen Nemcem.

Dolarji so deževali

Pri izredno važnih in svečanih prilikah so orientalski knezi imeli že od nekdaj navado, da so svoje podložnike razveselili s tem, da so med nje metali srebrne novce. Ta navada pa se je vsaj v nekaterih krajih ohranila še do danes, toda s to razliko, da se pri tem obdarovanju množice poslužujejo sedaj še najmodernejših sredstev. Seveda so ta obdarovanja danes, kjer so še v navadi, čisto drugega značaja, kar se tiče njihovega namena. To kaže gotovo primer nekega Horbacka iz Winnipega. Ta je hotel ono staro navado svetu prikazati v najmodernejši obliki, ni pa pri tem imel toliko namena, obdarovati ljudske množice, kakor pa povzročiti, da bi ljudje čimbolj o njem govorili. Horback se je namreč poročil. Pravijo, da se je čutil dolžnega, da ob tej priliki osreči čimveč ljudi. Takoj po poroki se je z letalom odpeljal s svojo ženo na ženitovanjsko potovanje. S seboj je vzel v letalo 500 malih papirnatih padal in je na vsakega teh obdelal petdolarski bankovec. Ko je letalo krožilo nad Winnipegom, je naenkrat zasumelo po zraku vseh 500 papirnatih padal z bankovci. Ljudje so nekaj časa začudeno gledali, kaj naj to pomeni, nato pa se začeli kar trgati, kdo bo vjel več daril. Kdor je bil hitrejši, več si jih je nagnal. V trenutku ljudje niso o ničemer drugeč več govorili, kakor samo o Horbacku kot velikem dobrotniku. Horback je pa na ta način le dosegel, kar je hotel. Kdor bi torej rad videl, da bi ljudje o njem govorili, naj kar da vremensko napoved, da bodo deževali vsaj dolarji...

Podgane - „sovražnik šte. 1“

Anglija ima svojevrstnega »sovražnika št. 1.« Tankajšnja javnost se prizadeva na vse načine, kako bi se tega sovražnika ubranila in uporablja v ta namen najrazličnejša sredstva. Marsikdo si bo morda mislil, da gre tu najmanj za drznega gangsterja, ki da povzroča pravi strah in trepet povsod, kamor pride. Ne, tu gre le za majhno, štirinožno živalico, ki prav za prav nikjer na svetu ni prav preveč čislana, za — podgano. Dokazano je, da ima podgana zelo rada takšne kraje, kjer vlada obmorsko podnebje. Te nadleže je vedno dovolj posebno na ladjah, na katerih jo človek sam prenaša iz kraja v kraj. Zelo radi imajo podgane vlažne

prostore. Ugotovili so, da se je ta zalega zaredila v Evropi sredi 12. stoletja in da je tedaj prišla iz svojih prvotnih bivališč v Aziji. Prepeljala se je v Evropo kot slepi potnik. Tudi danes je še težko najti takšno trgovsko ladjo, na kateri se ne bi prepeljavale iz enega kraja v drugega te nadležne živali. Posebno velike obiske prirejajo v angleških pristaniščih. Danes seveda, ko vendar živimo v časih higijene, podgane ne delajo več tolikšne škode, kakor so jo n. pr. v srednjem veku, ko so včasih razširjale celo razne kužne bolezni. Še danes obstoja velika nevarnost pred kužno, kjer podgane le preveč gospodarijo. Prav v zadnjih dneh so začeli na Angleškem proti njim srditi boj, ki ga podpirajo celo zdravstvene oblasti in tudi policija. Za ta boj bodo porabili vsa najmodernejša sredstva. V poštev prihajajo tu razni novi strupi, plini in električni tok. Preganjajo jih povsod, zunaj na deželi, po pristaniščih, po beznicah, v skladiščih, po podih itd. Tega sovražnika zares tudi ni malo. Angleži, ljubitelji števil, so tudi hitro preračunali, koliko podgan je na Angleškem. Pravijo, da jih živi na angleški račun nič manj kot 55 milijonov. Statistični urad za narodno zdravje v Londonu je škodo, ki jo napravijo te podgane vsako leto, ocenil na 20 milijonov funtov, kar bi se po naše reklo 5 milijard dinarjev. Ti, snedene podgane ti!

„Dober učenec“

Grozovita »Rumena roka«, ki je napisala in poslala neki znameniti filmski igralci v Parizu pretilno pismo z zahtevu, da ji izplača 100.000 frankov odkupnine, je dobila obraz in telo, ki pa nikakor ne kaže velike grozovitosti. Policija je namreč zagrabila slabotnega, 16-letnega nepridiprava, ki je pred kršnimi prišel iz Amerike in skušal v Parizu živeti po načinu mogočnih ameriških roparjev.

Pisal je torej igralci, naj mu ob določenih uri prinese na določen kraj omenjeno vsoto. Igralka zadeve ni vzela resno ter ni prišla na sestanek. Takoj se je oglašal telefon, kjer pa sta se pobotala za 25.000 frankov, ki mu jih bo izročila drugi dan ob isti uri in na istem kraju. Igralkina mati pa je obvestila policijo. Ko se je drugi dan igralka pokazala na določenem kraju in je fantiček stegnil roko po nezaslужnem plačilu, sta ga zagrabila dva krepka gospoda, ki sta nenadoma zrasla iz tal.

Pri mladem potepuhu so našli samokres s petimi naboji, policijsko »aplico« in dvojce bodal, iz česar je videti, da je stvar vzel resno in se nanjo dobro pripravil.

Dvakrat kršeni kralji

Bolgarski kralj Boris III., ki je, kakor malo- kdo ve, pravnuk francoskega kralja Ludvika-Filipa, in ki je začel potovati po Evropi — v Berlin, Pariz, London —, je bil dvakrat krščen: najprej po katoliškem obredu, potem pa še po pravoslavnem, ker je njegov oče, cesar Ferdinand, mislil, da se bo s tem prikupil takratni Rusiji.

Vatikan je na to seveda izrazil svojo nejevoljo in razložil svoje stališče in zakone glede krsta, kar pa ni mnogo zaleglo. Ko se je namreč kralj Boris oženil z italijansko princeso Ivano, so tudi poroko najprej izvršili v katoliškem obredu v Assisih, potem pa še v pravoslavnem v Sofiji.

Kralj je zelo spreten diplomat, kakor je bil v vojski vzoren in hraber vojak. Poleg tega pa tudi zelo preprost in demokratičen v pravi, pomenu besede. Večkrat se namreč ustavi v kaki vasi svojega kraljevstva in veselo trka s kmeti vred s kozarčki.

Nekoč je v neki vaški gostilni pokazal na svojo sliko na steni in vprašal krčmarja: »Ali se ti ne zdi, da sem mu podoben?«

»O ne! Naš kralj je pa že boljši in lepši!«

Dimež bi rad stopil v službo k vojakom graničarjem ter se je javil pri pristojnem poveljstvu. »Koliko ste stari,« je bilo prvo vprašanje.

»Ena in trideset let,« pravi Dimež.

»Zal, takih ne moremo sprejemati. Starostna meja za službo pri nas je med 20. in 28. letom.«

»Oficirju pa je fant ugajal, zato ga je vprašal dalje, če se ni morda zmotil pri številu let in svetoval mu je, naj gre malo ven ter pomisli.«

Že po petih minutah se je Dimež vrnil ves vesel: »Da, gospodin, prav imate, zmotil sem se, jeseni bom star šele 28 let. Ono, kar sem prej rekel, namreč 31 let, je le moja mati stara.«

»Okrog sto Indijcev drvi proti nam!... Počakali so nas za bregom... Ranjen ni nihče!«

»Dobro! Sprejeli jih bomo, kakor se spodobi!«

Foto Warner Bros

Vickers je stekel naprej, v vsaki roki je držal samokres.

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

Danes, dva meseca po tistem, kar je zadnjič videl Elizabeto, je bil prepričan, da se je Perry prenačil in da sam ni vedel za to. Ni vedel, kaj dela. Bilo mu je žal, da je pred dvema mesecema nastopil tako silovito proti njemu, ker je bil po tem zdaj še težje poravnati spor, ki je izbruhnil med njima zaradi Elizabete.

A ta zadnji razgovor pred nekaj urami je Geoffreya najbolj bolel. Zdelo se mu je, da ga je Perry zasovražil in da ga bo težko prepričati o tem, da se on, Geoffrey, ni do njega kljub vsemu nič izpremenil. Toda kdo ve, kdaj se mu bo spet ponudila prilika, da bo spet z njim govoril? — Jutri zjutraj bo v Chukotiju in sodeč po vseh znamenjih so se pripravljali razburjeni dnevi. Ti napadi kanovih ljudi na karavane so bili iz zivanja, na katera bodo angleške oblasti morale prej ali slej odgovoriti. Angleško cesarstvo ni moglo dopustiti, da bi se kaj takega godilo na njegovem ozemlju... Morda se Suratova vojska že pomika proti trdnjavi?... Morda ga je guverner zato tako hitro poslal tja?... In ne bo tako več imel prilike, da bi šel v Loharo in se porazgovoril z bratom?

Spet znamenje trobente iz daljave: dva dolga, zategla klica. A zdaj so ti klici zanj dobili nov smisel, kakor da so samo opomin, naj bo njegov oddelek pripravljen. »Nevarnost se bliža!«

Vsak trenutek bi lahko jeknili trije kratki klici: pozor, sovražnik je blizu!

Ura je bila pet. Še uro poti so imeli do prenočišča.

Ta čas pa se je iz daljave zaslišalo prasketanje strel... Trenutek za tem so zaorili trije kratki trobljaji od prednje straže.

»Torej le!« je pomislil Geoffrey. »Torej so si le upali napasti vojaško karavano!«

Streljanje se je zaslišalo vnovič, zatem pa znamenje za alarm... Oboje je bilo zdaj že dosti bližje.

Vickers se je znašel, kakor bi trenil.

»Vsi na tiste brežičke!«

Pokazal je z roko na verigo peščenih vzpetin pred sabo.

Vojski so poskakali s konj. Pri njih je ostalo kakih deset ljudi za varstvo, vsi drugi pa so stekli naprej.

Vickers je z gromkim glasom dajal povelja:

»Isčite zavetja!... Nihče se sme streljati... Na moje povelje ustrelite najprej v zrak vsi skupaj, potem pa streljajte, menjajte se, toda v zrak!«

Sam je stekel naprej, držeč v rokah dva samokresa. Treba se je bilo za vsako ceno izogniti boju. Ni smelo priti do spopada! Moral se je držati guvernerjeve zapovedi, naj se ogiba prelivanja krvi...

Vickers je ta prenetek začutil vso odgovornost, ki je padla nanj. Moral je prepričati svojim ljudem, da ne bodo streljali...

Toda, kaj, če bo sovražnik močnejši in bo napadel z vso silo in v veliki množici, kakor so Indijci ponavadi delali?... Kako naj potem prepreči boj?

Hitro se je odločil: treba je bilo sovražnika preslepiti, da bi mislil, da je Vickersova četa dosti večja, kakor pa je v resnici bila.

Velj je svojim ljudem, naj se čim bolj na široko razmaknejo, da bi bila bojna črta tako večja.

Zdaj je zagledal jezdece: prednja straža se je v skoku vračala.

Ko so konjeniki pridrveli na višino, je njihov narednik s pogledom iskal Vickersa, a ga ni bilo treba dolgo iskati: Geoffrey je že sam tekel proti njemu.